

УДК140.8+316.4+930.1
№ держреєстрації 0116U003294

Київський університет імені Бориса Грінченка

04053, Україна, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2
тел: +380 (44) 272-19-02, e-mail: kubg@kubg.edu.ua

Затверджую
Ректор Київського
університету імені Бориса
Грінченка,
доктор філософських наук,
професор, академік НАПН
України

Віктор Огнев'юк

«24» 01 2022 р.

**ЗВІТ
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ**

**СКЛАДНІ ПИТАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ КРАЇН
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ ХХ-ХХІ СТОЛІТТЯ
У ПАРАДИГМІ ДІАЛОГІЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ**

Керівники науково-дослідної роботи:

доктор філософських наук, професор

доктор історичних наук, доцент

доктор історичних наук, професор

Олена Александрова

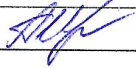
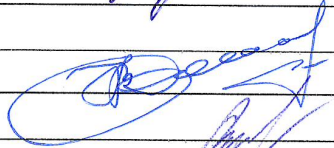
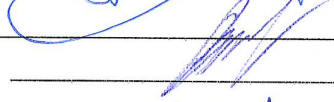
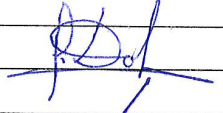
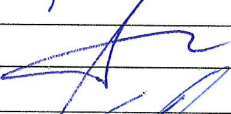
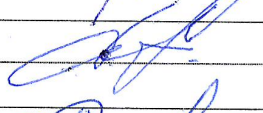
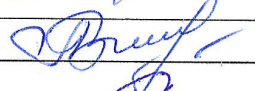
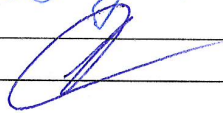

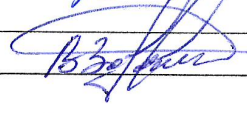
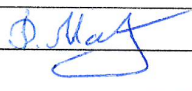
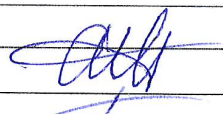

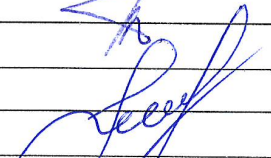
Віталій Михайловський

Ігор Срібняк

Рукопис закінчено 03 грудня 2021 р.

Результати роботи розглянуто на Вченій раді Київського університету
імені Бориса Грінченка від 23 грудня 2021, протокол № 11

СПИСОК ВИКОНАВЦІВ

Керівники НДР: 	Олена Александрова
	Ігор Срібняк
	Оксана Салата
	Роман Додонов
	Віталій Андреев
	Галина Саган
	Анна Гедьо
	Олександр Горбань
	Віталій Щербак
	Ярослав Пасько
	Віталій Завадський
	Руслана Мартич
	Олег Іванюк
	Олександр Бонь
	Тетяна Купрій

РЕФЕРАТ

Звіт про НДР: 41 с. (без додатків), 4 додатки.

Об'єкт дослідження – політика пам'яті, що має характерні риси в країнах Центрально-Східної Європи, *предмет* – принципи побудови стратегій формування моделей пам'яті в системі інституційних засобів реалізації політики пам'яті в країнах Центрально-Східної Європи.

Мета роботи – визначення загальних тенденцій «подолання минулого» в країнах Центрально-Східної Європи та аналіз принципів побудови стратегій формування моделей пам'яті в системі інституційних засобів реалізації політики пам'яті.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, моделювання, систематизація, узагальнення); емпіричні (спостереження, вимірювання, тестування, експеримент); методи математичної статистики.

Теоретичне значення результатів:

- Надано визначення центрального концепту дослідження – історичної пам'яті – як сукупності донаукових, наукових, квазінаукових і ненаукових знань, які відтворюють у свідомості індивідуальний або колективний досвід існування соціальних спільнот в історичному минулому.
- Простежено генезу концепта «історична пам'ять» у контексті трансформацій історичної методології.
- Розроблено категоріальний апарат, надано дефініцію понять «пам'ять», «контрпам'ять», «забуття», «конструювання образу минувшини», «політика пам'яті», «комеморативні практики», «війна пам'ятей», «гуманітарна безпека держави» тощо.
- Визначено напрямки трансформацій змісту історичної пам'яті в сучасній Україні та відповідних комеморативних практик.

- Визначено базові принципи «нової історичної свідомості» як передумови громадянської злагоди в контексті діалогічності культур і гуманітарної безпеки держави.
- Проаналізовано складні питання історичної пам'яті країн Центрально-Східної Європи (XVI-XXI ст.).
- Здійснено комплексний аналіз специфіки державотворчих процесів в країнах Центральної та Східної Європи.
- Визначено основні тенденції суспільно-політичного та культурного розвитку країн Центральної та Східної Європи.
- З'ясовано ступінь розвиненості політичних систем в країнах Центральної та Східної Європи.
- Визначено історичні передумови, економічних, політичних, соціальних, культурних причин Євроінтеграції.
- З'ясовано складні і суперечливі явища, викликані цивілізаційними та формаційними протиріччями.
- Показано досвід розв'язання складних питань історичної пам'яті в країнах Центральної та Східної Європи, втілений в Україні.

Практичне значення результатів:

- Впроваджено результатів дослідження в програму проекту «Долаємо стереотипи разом» спільно з Познанським університетом імені Адама Міцкевича (Польща).
 - Впроваджено результати дослідження у зміст щорічної Літньої школи (2016-2019 рр.) проведеної спільно з Педагогічним університетом імені Комісії національної освіти (Краків, Польща). Спільна літня школа, присвячена формуванню національної ідентичності в умовах розвитку демократії в країнах Східної Європи
- Розроблено навчальний курс для студентів 1-го курсу спеціальності 032 Історія та археологія «Українські студії».

Рекомендації щодо використання результатів роботи: іншими

зкладами освіти при розробці освітніх програм, навчальних планів, навчально-методичних матеріалів, електронних навчальних курсів для викладання історичних та суспільних; фундаментальних та прикладних наукових дослідженнях в історії, філософії, правознавстві, соціології та ін.

Галузь застосування: гуманітарні науки.

Перспективи подальших досліджень: обґрунтування та розроблення теоретичних і методологічних засад використання досвіду країн Центральної та Східної Європи для консолідації українського суспільства та створення необхідних умов для ідентифікації українців.

Ключові слова: пам'ять, історична пам'ять, комеморативні практики, схизмогенез, гуманітарна безпека держави, освітній процес, наукові дослідження.

ЗМІСТ

СПИСОК ВИКОНАВЦІВ

ВСТУП

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В КОНТЕКСТІ ДІАЛОГІЧНОСТІ КУЛЬТУР

1. Розробка категоріального апарату та методологічних принципів дослідження.
2. Аналіз складних питань історичної пам'яті країн Центрально-Східної Європи (XVI-XXI ст.).
3. Імплементация принципів побудови стратегій формування моделей пам'яті в системі інституційних засобів реалізації політики пам'яті в Україні (XIX – початок XXI ст.).
4. Шляхи подолання суперечностей і травм історичного минулого національною політикою пам'яті.
5. Проблеми історичної пам'яті у проєкції на завдання сучасної історичної освіти.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ОСНОВНИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ

Додаток 1

Впровадження результатів дослідження

Додаток 2

Нагороди студентів в олімпіадах та конкурсах студентських наукових робіт

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена трансформаціями, які відбуваються з історичною пам'яттю українців упродовж останніх десятиліть. Історична пам'ять постає складовою державної політики з метою формування нової – пострадянської – ідентичності українців.

Як наслідок, виникає потреба у додатковій рефлексії інституційних і змістовних трансформацій історичної пам'яті з виокремленням спільних і особливих моментів аналогічних процесів країн колишнього соцтабору, необхідність критичного переосмислення своєї історії, а також потреба формування об'єднуючого країну історичного наративу, який би істотно вплинув на поглиблення політичних і соціокультурних міжрегіональних суперечностей.

Усе це допоможе ліквідувати негативні наслідки для формування загальноукраїнської ідентичності та стабілізувати суспільство.

Об'єкт дослідження – політика пам'яті, що має характерні риси в країнах Центрально-Східної Європи, **предмет** – принципи побудови стратегій формування моделей пам'яті в системі інституційних засобів реалізації політики пам'яті в країнах Центрально-Східної Європи

Мета роботи – визначення загальних тенденцій «подолання минулого» в країнах Центрально-Східної Європи та аналіз принципів побудови стратегій формування моделей пам'яті в системі інституційних засобів реалізації політики пам'яті.

Завдання дослідження:

– Сформувати категоріальний апарат дослідження; розробити методологічні принципи дослідження історичної пам'яті у вимірі комунікативної й конструкціоністської парадигм; визначити напрямки «відпрацювання минувшини» в межах національної політики пам'яті.

– Виявити та описати контраверсійні проблеми минувшини країн Центрально-Східної Європи, з приводу яких в українському історичному

дискурсі наявні оцінки та інтерпретації, що відрізняються від оцінок інших європейських авторів; визначити історичні передумови економічних, політичних, соціальних, культурних причин Євроінтеграції.

– Визначити провідні тенденції «примирення з історичним минулим» в країнах Центрально-Східної Європи; окреслити стратегію формування моделей пам'яті в системі інституційних засобів реалізації політики пам'яті в Україні.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, моделювання, систематизація, узагальнення); емпіричні (спостереження, вимірювання, тестування, експеримент); методи математичної статистики.

Методологічні принципи:

– Історичну пам'ять не можна ототожнювати з історією як такою. Якщо історія – це наука, що вивчає минуле людства, то історична пам'ять – це, насамперед, психічний процес, який полягає в закріпленні, збереженні, наступному відтворенні та забуванні історичного досвіду.

– Історичний дискурс втрачає структуру лінійної розповіді; відмова від метанаративу призводить до визнання множини логік розгортання історичного дискурсу.

– Множинність партикулярних історичних пам'ятей передбачає діалог на основі надбань комунікативної філософії.

– Історична пам'ять є продуктом соціального конструювання з метою впливу на суспільну думку та ідентичність для обґрунтування легітимності державних і наддержавних інституцій.

– Множинність інтерпретацій подій минулого не заперечує необхідності протистояння маніпуляціям і фейкам.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження:

- показано загальні тенденції «подолання минулого» в країнах Центрально-Східної Європи та їхній досвід, який необхідно застосувати в Україні;

- розкрито принципи побудови стратегій формування моделей пам'яті в

системі інституційних засобів реалізації політики пам'яті;

- надано визначення центрального концепту дослідження – історичної пам'яті – як «сукупності донеукових, наукових, квазінаукових і ненаукових знань, які відтворюють в свідомості індивідуальний або колективний досвід існування соціальних спільнот в історичному минулому»;

- виявлено та охарактеризовано контраверсійні проблеми історичного минулого країн Центрально-Східної Європи та способи подолання суспільних суперечностей на їх основі;

- вказані напрямки трансформацій змісту історичної пам'яті в сучасній Україні та відповідних комеморативних практик;

- визначені базові принципи «нової історичної свідомості» як передумови громадянської злагоди в контексті діалогічності культур і гуманітарної безпеки держави.

Практичне значення результатів досліджень полягає у готовності впроваджувати їх у освітній процес ЗВО та наукові дослідження студентів, магістрів та аспірантів. Зокрема,

1. Розроблено і видано колективну наукову працю (монографію) «Складні питання історичної пам'яті у парадигмі діалогічності культур», де показано результати досліджень проблеми.

2. Висновки та рекомендації, отримані у процесі виконання НДР, передано до Українського інституту національної пам'яті та Меморіального центру Голокосту «Бабин Яр».

3. Впроваджено результати НДР в навчально-наукову підготовку здобувачів третього рівня вищої освіти. Аспірант I курсу К.Р. Дзігора працює над дисертацією на тему: «Соціальні мережі як форма репрезентації історичної пам'яті» за спеціальністю 033 Філософія; д.філос.н. Книш Інна працювала над темою «Номадизм у соціальних та дискурсивних практиках: історія та сучасна актуалізація»; д.філос.н. Колінько Марина працювала над

темою «Топологія міжкультурної комунікації»; к.філос.н. Шніцер Марія – «Метафора як інструмент соціальної комунікації»; аспірантка Курильчук Наталія – «Конструювання «радянського села» на прикладі сіл Олевського району Житомирської області (1918-1941 рр.)».

4. Здійснено наукове дослідження спільно із зарубіжними університетами (Додаток 3):

- Реалізовано проєкт «Долаємо стереотипи разом» з Познанським університетом імені Адама Міцкевича (Познань, Польща).
- Організовано і проведено Спільну з Педагогічним університетом імені Комісії Національної Освіти (Краків, Польща) літню школу, присвячену формуванню національної ідентичності в умовах розвитку демократії в країнах Східної Європи.
- Стажування у спільній програмі, присвяченій розбудові громадянського суспільства на базі Університету гуманітарних та природничих наук ім. Яна Длугоша в Ченстохові.
- Проведено спільну з Карловим університетом (Прага, Чехія) міжнародну конференцію, присвячену українській діаспорі в Чехословаччині та збереженню нею національної ідентичності.

Ступінь впровадження. Результати дослідження впроваджено в освітній процес Київського університету імені Бориса Грінченка та закладів загальної середньої освіти.

Апробація та впровадження результатів дослідження проводилось в рамках проведення лекцій, семінарських занять та круглих столів для вчителів закладів середньої освіти Сумської, Харківської та Київської області та в закладах освіти м. Києва.

Основні результати наукових досліджень були апробовані на міжнародних та всеукраїнських конференціях, зокрема, на таких організованих і проведених науково-педагогічними працівниками кафедр історії України, всесвітньої історії та філософії:

- Всеукраїнська наукова конференція, присвячена методології та історіографії історичних досліджень щодо проблем вивчення історичної пам'яті в Україні та країнах Центрально-Східної Європи (вересень, 2016-2021);
- Міжнародні науково-практичні конференції, присвячені деміфологізації історії та творенню патріотичних міфів, пам'яті української діаспори про Україну (2016-2021);
- «Над Віслою і Дніпром. Польща і Україна в європейській перспективі – минуле і сучасність (Nad Wisłą i Dnieprem. Polska i Ukraina w przestrzeni europejskiej – przeszłość i teraźniejszość)». Київ-Торунь, 2019;
- «Людина, етнос, нація в історії світу: державотворчі процеси на європейському просторі (від найдавніших часів до сьогодення)» (Człowiek, etnos, naród w historii świata – procesy państwowotwórcze na obszarze europejskim (od starożytności po współczesność). Київ-Варшава, 2020;
- Міжнародна конференція «120 років переселення українців у Хорватію». Загреб, 6-9 жовтня 2021.

За результатами дослідження підготовлено 12 колективних монографій, 88 статей, з них 26 – у виданнях, що індексуються в НМБД Scopus та Web of Science, 6 посібників, отримано 28 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір. Підготовлено колективну монографію «Складні питання історичної пам'яті у парадигмі діалогічності культур», в якій представлено основні наукові та практичні результати з таких напрямів:

- висвітленню методологічних, історіографічних, соціокультурних, релігієзнавчих, політичних аспектів феномену історичної пам'яті;
- на прикладах країн Центрально-Східної Європи, включаючи Україну, простежуються особливості меморальних політик, трансформації історичної пам'яті в посткомуністичних суспільствах, її взаємини з ідеологією;
- розкривається позитивний і негативний потенціал історичної пам'яті, її

функції та роль для зміцнення гуманітарної безпеки України і встановлення громадянської злагоди.

Протягом виконання наукової теми аспірантами захищено кандидатські дисертації:

- Голубнича-Шленчак, Юлія (випускниця аспірантури 2021 р.) – «Видавнича діяльність інтернованої Армії УНР у таборах Польщі (1921-1924 рр.)» - всевітня історія;
- Савченко Світлана Володимирівна (аспірант 2020 р.) «Олена Апанович у науковому та громадському житті України другої половини ХХ ст.». / 07.00.01 - історія України;
- Куцик Руслан (випускник аспірантури, 2018 р.) – «Інформаційна політика російської імперської влади в українських губерніях Південно-Західного краю у 1914–1917 рр.: методи та засоби реалізації» - історія України;

До виконання досліджень були долучені студенти бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти спеціальностей «Історія та археологія» та «Філософія».

– Рускіна Д.О. – «Постать Бориса Грінченка в епістолярній спадщині сучасників».

– Карнах Вячеслав (4 курс) – «Волинська трагедія: сучасний погляд обох народів».

– Ковальчук Михайло (4 курс) – «Биківня – місце масових розстрілів у 1930-1940 рр.».

– Ковальчук Михайло (6 курс) «Репресивна політика радянської влади проти української інтелігенції 1930-х років».

– Ковальчук Світлана (4 курс) – «Повстанський рух на Черкащині 1917–1921 рр.: «Холодноярська республіка» Василя Чучупаки та «Чигиринський курінь» Свирида Коцура».

Вони виконували наукові дослідження як в рамках своїх кваліфікаційних

робіт, так і для участі в конкурсах. Зокрема, отримали призові місця у Всеукраїнському конкурсі студентський наукових робіт (Додаток 4):

– 2020 – у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт із галузі «Історія України» – Диплом III ступеня – М. Галушко, Н. Лукова.

– 2019 – у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт із галузі «Історія» – Диплом II ступеня – А. Сарапіна, М. Мудрак.

– 2018 – у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт із галузі «Історія України» – Диплом II та III ступенів – І. Хорошко, В. Кулик.

Рекомендації щодо використання результатів роботи:

Матеріали дослідження можуть бути використані іншими закладами освіти при розробці освітніх програм, навчальних планів, навчально-методичних матеріалів, електронних навчальних курсів для викладання історичних дисциплін та дисциплін суспільного циклу студентам різних спеціальностей, особливо, під час навчання у дистанційному та змішаному форматах; наукових дослідженнях викладачів, аспірантів, студентів.

Відповідні результати є цікавими та корисними при роботі зі здобувачами закладів середньої освіти та громадськими організаціями.

Галузь застосування: гуманітарні науки.

Перспективи подальших досліджень.

На теоретико-методологічному рівні:

Обґрунтування та розроблення теоретичних і методологічних засад виховання критично мислячої особистості, яка здатна критично оцінити минуле і сучасне, розуміти та поважати погляди інших людей, виявляти готовність до конструктивного діалогу та здатність здійснити усвідомлений вибір на основі стійких ціннісних орієнтацій.

На рівні практичного впровадження:

Упровадження результатів наукових досліджень в контексті соціальної або суспільної привабливості на трьох рівнях: інституційному, регіональному та національному.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ

1. Виявлено основні тенденції формальних і змістовних трансформацій комеморативних практик в українському історичному дискурсі

Виявлено ставлення експертів до державної політики пам'яті та шляхів її реалізації в політико-правовій площині.

Основним методом збору інформації проведеного дослідження є глибинне напівструктуроване опитування експертів в галузі політики пам'яті та історичного нарративу. Напередодні проведення інтерв'ю респондентам надсилався орієнтовний перелік питань для обговорення. Відповідно до вказаних вище завдань дослідження, цей список складався з 4 блоків.

Перший блок – *динаміка форм комеморативних практик* – включав такі запитання:

- Які форми комеморативних практик Ви можете назвати?
- Які з них є типовими для нашого сьогодення?
- Якщо порівнювати з першими роками української незалежності – які нові комеморативні практики з'явилися за цей час?
- Які зникли або майже зникли?

Другий блок – *контент історичного нарративу*:

- Назвіть 5 подій в історії України, пам'ять про які культивується сьогодні офіційним соціально-політичним дискурсом.
- Назвіть 5 подій в історії України, пам'ять про які культивувалася радянською ідеологією.
- Про які події свого минулого воліли б забути сучасні українці?
- Які місця пам'яті (пам'ятники, меморіальні комплекси) є символами меморіальної культури сучасної України?

Третій блок – *персоналізація героїв, виявлення контраверсійних*

сюжетів:

- Хто, на Вашу думку, в українській історії ХХ століття є
 - героєм;
 - злочинцем;
 - жертвою.
- Якім критеріям, на Вашу думку, має відповідати ідеальний національний герой?

Четвертий блок – *ставлення до державної політики пам'яті:*

- Які наслідки для комеморативних практик мало прийняття 09.04.2015 Верховною радою України пакету з 4 законів про декомунізацію?
- Чи відповідає європейським нормам запущений законом «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону пропаганди їхньої символіки» процес перейменування топонімів і знесення пам'ятників?
- Як, на Вашу думку, варто відзначати перемогу у Другій світовій війні?
- Як би Ви охарактеризували політику пам'яті, яку проводить президент Володимир Зеленський? Чим вона відрізняється від політики його попередників?
- Ваше ставлення до діяльності Українського інституту національної пам'яті. Чи необхідна така установа в структурі виконавчої влади?

Фокусоване за даними напрямками інтерв'ю не обмежувалося жорстко вказаними питаннями, експерти мали можливість вільно висловлювати свою позицію, наводили додаткові аргументи, приклади з власного досвіду. Бесіда записувалась на диктофон, час одного інтерв'ю варіювався від 30 до 45 хв.

Всього було опитано 51 особу. Експерти добирались за рівнем їхньої компетентності й професійного досвіду з урахуванням статево-вікових і географічних (регіональних) ознак. (Додаток 1).

Регіональні та статеві-вікові характеристики респондентів.

Регіон	Стать		Вік					Всього
	Чол.	Жін.	До 30 років	31-40 років	41-50 років	51-60 років	Понад 60 років	
Київ	7	2	1	1	1	5	1	9
Львів	3	4	1	2	2	1	1	7
Харків	3	3	2	1	1	1	1	6
Одеса	3	3	1	2	1	1	1	6
Запоріжжя	2	4	1	-	2	1	2	6
Ужгород	1	2	-	1	1	1	-	3
Донецька обл.	2	3	1	1	1	1	1	5
Чернігів	1	2	-	1	1	-	1	3
Вінниця	2	1	1	-	-	1	1	3
Черкаси	1	2	1	1	-	1	-	3
Всього	25	26	9	10	10	13	9	51

Виявлено до якої культурно-історичної традиції себе відносять молоді люди віком 20-30 років

Мета – визначити рівень усвідомлення приналежності себе до титульної нації та розуміння консолідації суспільства

Варіанти відповідей	До якої культурно-історичної традиції Ви належите?			
	Захід	Центр	Схід	Південь
Українська	79,9	69,1	42,0	40,9
Радянська	5,8	17,0	22,7	26,5
Російська	0,9	3,7	18,1	18,0
Загальноєвропейська	8,8	6	4,7	8,1
Інша	1,2	0,6	1,1	1,0
Важко відповісти	3,4	3,6	7,8	5,5

Основним методом збору інформації проведеного дослідження є глибинне опитування, переважно студентської молоді 20-30 років, що мешкають в різних регіонах України. Напередодні проведення інтерв'ю респондентам надсилалося розгорнуте інформаційне повідомлення, де містилася інформація про особливості того чи іншого регіону.

Опитано близько 280 студентів з 6 ЗВО України (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Бердянський державний педагогічний університет, Дрогобицький державний педагогічний університет

імені Івана Франка).

Результати опитування показали, що переважна більшість молоді незалежно від того, в якому регіоні мешкає, відносить себе до української культурно-історичної традиції.

Показано ставлення вчителів закладів вищої та середньої освіти, політиків та чиновників до історичної пам'яті як консолідуючого чинника українського суспільства.

Мета – визначити рівень розуміння різними категоріями та розуміння консолідації суспільства

Чи відіграє історична пам'ять домінуючу роль у зміцненні держави та консолідації суспільства? (Додаток 2)

	Відповіді %		
	Так	Ні	Важко відповісти
Учителі ЗСО	59,9	24,2	15,9
Викладачі ЗВО	45,8	41,5	12,7
Політики	42,9	39,7	17,4
Чиновники	38,8	24,2	37,0

Опитано близько 180 учителів з різних регіонів України (Харків, Суми, Київ, Біла Церква, Одеса, Львів, Чернівці, Умань, Чернігів).

- 110 науково-педагогічних працівників 6 університетів з різних регіонів України (Харків, Запоріжжя, Ужгород, Умань, Львів, Київ).
- 43 політики (Комітети Верховної Ради та місцевого рівня).
- 67 чиновників (Інститут модернізації змісту освіти МОН України, місцеві органи виконавчої влади).

Результати опитування показали, що переважна більшість опитаних

незалежно від професії вважає, що історична пам'ять відіграє домінуючу роль у зміцненні держави та консолідації українського суспільства. У вчителів та викладачів історії переважає саме ця думка, а вчителі та викладачі природничих та технічних дисциплін дещо сумніваються в цьому, а лише незначна їх частина заперечує.

2. Запропоновано шляхи подолання суперечностей і травм історичного минулого національною політикою пам'яті

1. Розроблено методологічні принципи, які сприятимуть постійному оновленню українського національного наративу; збагаченню національного дискурсу за рахунок відкриття забутих імен і сюжетів з історії України.
2. Запропоновано формат діалогу з європейськими державами (Польщею, Чехією, Німеччиною, Угорщиною, Словаччиною, Румунією) щодо оцінки складних питань спільної історії, проведення консолідованої політики пам'яті.
3. Показано, що має бути протистояння гібридним атакам російських істориків на українське минуле як спосіб забезпечення гуманітарної безпеки українського суспільства.
4. Узгоджено в рамках національної пам'яті зміст партикулярних (часткових) пам'ятей: єврейської, кримськотатарської, угорської; дворянської (шляхетської), «пролетарської», радянської тощо.
5. Запропоновано шляхи подолання схизмогенетичних тенденцій в комеморативних практиках, які загрожують територіальній цілісності та єдності України.

3. Проаналізовано існуючі стратегії формування моделей історичної пам'яті

1. Визначено провідні тенденції «примирення з історичним минулим» в країнах Центрально-Східної Європи. Світовий досвід переконує, що у процесі відновлення історичної пам'яті важливу роль відіграють спеціально створені з

цією метою урядові структури та науково-дослідні установи, покликані неупереджено висвітлювати історичне минуле, що допомагає людям не тільки розібратися у історії власного народу, але й зорієнтуватися у сьогоденні.

Обґрунтовано, що важливим у цьому плані є досвід постсоціалістичних країн, які так само, як і наша країна, пережили важкі часи поневолення і складні етапи боротьби за свою свободу і незалежність. Усі держави колишнього Варшавського договору після розпаду Радянського Союзу створили у себе Інститути національної пам'яті, які є провідниками відповідної політики цих держав. Це, зокрема, у Литві, Латвії, Німеччині, Чехії, Польщі, Угорщині.

Досвід постсоціалістичних країн щодо відновлення і збереження історичної пам'яті народів безперечно на сьогодні є актуальним для України. Водночас, це не означає, що треба повністю копіювати діяльність Інститутів національної пам'яті чи аналогічних інститутів у Польщі, Німеччині, Чехії, Латвії та інших державах, оскільки Україна має свій власний шлях історичного розвитку. Аналіз діяльності зазначених структур свідчить, що в країнах Центрально-Східної Європи їх завданнями насамперед є вивчення окремих періодів соціалістичного минулого, пов'язаного з політичними репресіями.

2. Окреслено стратегію формування моделей пам'яті в системі інституційних засобів реалізації політики пам'яті в Україні. Зокрема:

- завдання держави полягає у тому, щоб сформувавши виважену політику у сфері відновлення і збереження історичної пам'яті, у відновленні історичної справедливості, створити всі необхідні механізми для її реалізації;
- розроблення професійними науковцями у галузі історичної науки наукової концепції історії України, яка відповідатиме правді життя, донесення її основних положень до суспільства;
- неупереджене висвітлення історичного минулого, відновлення у пам'яті українського народу всіх замовчуваних донедавна сторінок історії;
- здійснення в українському суспільстві широкого діалогу вчених – істориків, соціологів, психологів, лінгвістів, культурологів із висвітленням у

засобах масової інформації різних теоретичних підходів до суперечливих історичних подій і фактів, які базуються на документальних та архівних матеріалах, що допоможе вивчати колективні уявлення про історичне минуле.

– запровадження в газетах і журналах – тематичних рубрик стосовно певних проблем історичного розвитку України.

3. Визначено основні напрями державної політики у сфері відновлення і збереження історичної пам'яті українського народу як важливої складової зміцнення української національної свідомості, творення української політичної нації, утвердження незалежної Української держави та пріоритетних напрямів управлінської діяльності органів державної влади щодо забезпечення необхідних умов для формування спільної пам'яті українського суспільства.

4. Підготовка студентської молоді ЗВО усіх спеціальностей до творення української політичної нації

1. Визначено, що важливим завданням ЗВО та викладачів є формування критично мислячої особистості, яка здатна критично оцінити минуле і сучасне, розуміти та поважати погляди інших людей, виявляти готовність до конструктивного діалогу та здатність здійснити усвідомлений вибір на основі стійких ціннісних орієнтацій. Відтак у Київському університеті Бориса Грінченка запроваджується курс «Університетські студії», змістовне наповнення якого дасть молодим людям розуміння поведінки людей у минулому, дасть змогу відповісти на контраверсійні і вразливі питання у процесі вивчення історії та забезпечить молоду людину необхідними навичками для конструктивної взаємодії у суспільстві.

2. Сучасна історична освіта має потенційні можливості стати чинником примирення різних моделей історичної пам'яті, засобом конструктивного суспільного діалогу про минулі та сучасні проблеми суспільного розвитку. Для цього необхідні навички XXI століття, що знадобляться молодому поколінню для досягнення успішності в житті в умовах трансформації суспільної думки. Це і навчальні навички, й інформаційні, і медійні та комп'ютерні, а також життєві і професійні (кар'єрні). Доведено, що ключовою навичкою XXI століття виступає критичне мислення. З'ясовано, що сучасна українська молодь готова до конструктивного діалогу і розуміння історичного минулого в історичній ретроспекції.

3. Розкрито досвід Чехії та Польщі у формуванні історичної та колективної пам'яті. Встановлено, що Чеська і Словацька модель історичної пам'яті сприяє розвитку ідеї відновлення справедливості й компенсації жертвам режимів на противагу радянським і пострадянським імперативам героїзації (і навіть сакралізації) окремих сюжетів минулого, подій та осіб. Історична пам'ять, що сформувалася у Чеській та Словацькій республіках, а також спільне минуле зовсім не передбачають взаємної залежності

у політичному просторі та економічній площині. Метою історичної політики в Польщі є зростання престижу держави на міжнародній арені, а також консолідація польського суспільства та патріотичне виховання. Головним і впливовим інструментом проведення історичної політики в Польщі є Інститут національної пам'яті. Необхідною умовою для зміцнення держави є такі ключові аспекти внутрішньої та зовнішньої політики:

- захисту доброго імені Польщі у світі та посилення її позиції на міжнародній арені;
- виховання патріотизму наступних поколінь поляків.

4. Виявлено, що історична пам'ять українського суспільства характеризується існуванням одночасно різних моделей пам'яті, які належать окремим групам населення. У суспільній свідомості конкурують кілька версій історичного розвитку України, особливо періоду ХХ ст., пов'язаного із становленням незалежної держави. Зокрема, по-різному трактуються різними частинами суспільства, за якими стоять певні політичні сили, події громадянської війни, індустріалізації, колективізації, Другої світової війни, численні «білі плями» у недавньому радянському минулому – голодомори, Голокост, депортації, ГУЛАГ, терори. По-різному оцінюється політика радянської влади стосовно України – від повного засудження до возвеличення. На сучасному етапі у кожній частині суспільства, насамперед західного і східного регіонів, є свої герої, своє власне бачення причини і наслідків історичних подій, процесів і явищ, своє бачення майбутнього України. Історичний досвід свідчить про те, що відновлення історичної пам'яті – це шлях до примирення і консолідації суспільства.

5. Виділено та описано ключові категорії дослідження, зокрема:

- Пам'ять – комплекс пізнавальних здібностей і вищих психічних функцій з накопичення, збереження та відтворення знань і навичок.
- Історична пам'ять – здатність людського розуму зберігати індивідуальний і колективний досвід міжлюдських взаємин і формувати на його підставі уявлення про історію як таку та своє місце в ній.

- Контрпам'ять – альтернативна оповідна модель, що суперечить загальній дискурсивній конструкції й існує всупереч її переважаючому пануванню.
- Комеморативні практики (від фр. *commemore* – «як?» і *memoria* – «пам'ять») – широке коло спільних дій (ритуали, церемонії, презентації) та об'єктів (пам'ятники, місця поховань, меморіальні комплекси), які закріплюють певний історичний наратив, який є значущим для всього суспільства або його частини.
- Схизмогенез (від дав.-гр. *σχίσμα* – поділ, розщеплення та *γέννωω* – породжую, створюю) – зміна індивідуальної та колективної поведінки, що відбувається внаслідок накопичення досвіду взаємодії між суб'єктами і призводить до розколу і розпаду соціальної цілісності.
- Гуманітарна безпека держави – стан захищеності громадян, їхніх цілей, ідеалів, цінностей, традицій, укладу життя і культури; стійке необхідне та достатнє заохочення, розвиток прав і обов'язків людини та основних свобод для всіх, незалежно від раси, статі, мови, конфесійної приналежності.

ВИСНОВКИ

На підставі викладених основних теоретичних і практичних результатів науково-дослідної роботи «Теоретичні та практичні аспекти використання математичних методів та інформаційних технологій в освіті і науці», їх наукової новизни та практичного значення, активного впровадження в освітній процес як Університету Грінченка, так і інших закладів освіти, а також наукових досліджень, зокрема, інститутів НАН України можемо зробити висновок, що мета роботи, яка полягала у створенні нових математичних знань та розробці і удосконаленню апаратно-програмних засобів опрацювання і використання інформаційних ресурсів, а також вивченню шляхів їх застосування в освіті та фундаментальних й прикладних наукових дослідженнях досягнута.

Результати становлять науковий та практичний інтерес для наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, наукових-дослідних інститутів при використанні математичних методів та інформаційних технологій.

СПИСОК ОСНОВНИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ

МОНОГРАФІЇ

1. Колективні

2. Trudne pytania pamięci historycznej w paradygmacie dialogu kulturowego : Monografia zbiorowa / Kijów Uniwersytet im. Borisa Hrinchenka. Białystok: Białoruskie Towarzystwo Historyczne, 2019. 292 s. (Складні питання історичної пам'яті у парадигмі діалогічності культур: Колективна монографія / Київський університет імені Бориса Грінченка. Білосток: Білоруське історичне товариство, 2019. 292 с.).

3. Ethical-political constructs of "collective misconduct" and "collective responsibility": experience of post-National Socialistic Germany. Колективна монографія. The actual problems of the World today: монографія. Sciemsee Publishing, London, 2019.

4. Ярослав Мудрий та його доба: тисячолітній досвід українського державотворення. Колективна Монографія. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019.

5. Практичні аспекти філософії часу. Колективна монографія. Сумський державний університет, Суми, 2017. 155 с.

6. Nad Wisłą i Dnieprem. Polska i Ukraina w przestrzeni europejskiej – przeszłość i terażniejszość. Monografia zbiorowa / red. Ihor Sribnyak. Warszawa-Toruń: Międzynarodowy konsorcjum naukowo-edukacyjny im. Luciena Febvra, 2019. S. 200-212.

7. Człowiek, etnos, naród w historii świata – procesy państwowotwórcze na obszarze europejskim (od starożytności po współczesność). Monografia zbiorowa przygotowana z okazji 30-lecia działalności Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego / red. Ihor Sribniak. Warszawa-Paryż, 2020. S. 4-17.

8. Польща і Україна: Проблеми та перспективи: колективна монографія. Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu pedagogicznego, Краків, 2019. 460 с.

9. Перша та друга світові війни в історії людства. Колективна монографія. «НВЦ «Пріоритети». Київ, 2014. 314 с.

10. Збереження українським народом національної ідентичності в умовах інформаційно протистояння Німеччини та СРСР у роки Другої світової війни Колективна. Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико-політологічний дискурс: колективна монографія. Інтер-М, Запоріжжя. 2018. 386 с.

11. Формування патріотичної та громадянської свідомості учнів: теорія і практика: колективна монографія. Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ. 2018. 172 с.

12. Українська історична наука у сучасному освітньому та інформаційному просторі: колективна монографія. ТОВ "ТВОРИ", Вінниця. 2018. 356 с.

13. Історичні джерела в українському інформаційному й освітньому просторі: верифікація та інтерпретація Колективна монографія. ТОВ «ТВОРИ», Вінниця. 348 с.

14. Світові війни в історії людства Колективна монографія. Ніка-Центр, Київ. 2016. 256 с.

15. Україна в системі змін парадигми світопорядку ХХ–ХХІ століть Колективна. Нілан-ЛТД, Вінниця. 2016. 260 с.

16. Архітектурна та культурна спадщина історичних міст країн Центрально-Східної Європи Колективна монографія. Державний історико-архітектурний заповідник "Стара Умань", Умань-Познань-Ченстохова. 2016. 286 с.

2. Індивідуальні:

1. Salata Oksana/ Information confrontation of nazi Germany and the USSR in the occupied territories of Ukraine (1941–1944): Monograph Одноосібна. “Liha-Pres”, “Liha-Pres” 9 Kastelivka str., Lviv, 79012, Ukraine 44 Lubicka str., Toruń, 2020. 208 s.

2. Срібняк І. Енциклопедія полону: українська Tuchola. Київ-Париж: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2017. Кн.1. 156 с. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18844>

3. Sribniak I. Encyklopedia jeniectwa: ukraiński Aleksandrów. Warszawa-Paryż: Międzynarodowe konsorcium naukowo-edukacyjne im. Luciena Febvra, 2018. 88 s. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24208>
4. Sribniak I. Encyklopedia jeniectwa: ukraiński Łańcut. Warszawa-Paryż: Międzynarodowe konsorcium naukowo-edukacyjne im. Luciena Febvra, 2018. 115 s. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24320>
5. Sribnjak I. Enzyklopädie der Kriegsgefangenschaft: Das ukrainische Rastatt. Zur Gründung und Tätigkeit der Gemeinschaft «Die Unabhängige Ukraine», 1915–1918. München-Paris: Internationales Lucien-Febvre-Wissenschafts- und Bildungskonsortium, 2020. 338 s. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/34258>

3. Посібники, підручники

1. Історія України довідник збірник завдань у тестовій формі Київ. Грамота. 2016.
2. Миті історії. Особи й події. Streamline. 2017. 110 с.
3. Миті історії: особи та події. Streamline, Київ. 2018. 96 с.
4. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608>
5. Срібняк І. Італія / Italia: короткий нарис історії. Навч. посібник. Рим-Київ: Consortium scientifico-educatif international Lucien Febvre, 2019. 206 с. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27567>

Статті у виданнях, що індексуються у Scopus/Web of Science

1. Пасько, Ярослав Ігорович. Socio-Cultural Preconditions of Velvet Revolutions in Central Europe and Ukraine. Beytulhikme. An International Journal of Philosophy. 2021 (2). С. 753-780.
-

2. Kolinko, Marina и Dodonov, Roman и Dodonova, Vera. Hospitality as Care for the Other. *Wisdom*. 2021 (3 (19)). С. 218-227. Scopus, Web of Science.
 3. Kolinko, Marina и Khrypko, Svitlana и Levyk, Bogdan и Iatsenko, Ganna. Futurology of Separatism and National Security: Being vs Dissipation. *Postmodern Openings*, 2021. 12 (2). С. 191-209.
 4. Loiko, Valeriia и Aleksandrova, Olena и Vinnikova, Nataliia и Zavadsky, Vitaliy и Loiko, D.N. Methodical tools for security level diagnostics of the modern university's activity. *Electronic Security and Digital Forensics*. 2021 (13).
 5. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Кривизюк, Леонід и Заболотнюк, Володимир. Multiculturalism of virtual communities in the field of information security in the postmodern world. *Wisdom*. 2021 (3 (19)). С. 127-138.
 6. Khrypko, Svitlana и Matveev, Vitaliy и Nykytchenko, Olena Eduardivna и Stefanova, Nataliia и Ishchuk, Alla и Pasko, Katerina. Cybercrime as a Discourse of Interpretations: the Semantics of Speech Silence vs Psychological Motivation for Actual Trouble *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 2021.VOL.21 No.8, August 2021, 21 (8). С. 203-211.
 7. Dodonov, Roman and Dodonova, Vira and Konotopenko, Oleksandr. The Baptism of Relics of Oleg and Yaropolk: Ethical, Theological and Political Aspects. *Filosofiya-Philosophy*. "Az-buki" National Publishing House. Bulgarian. 2021. Volume 30. Number 3. 270-284 <https://doi.org/10.53656/phil2021-03-05>
 8. Овсянкіна, Людмила Анатоліївна и Otamas, I.H. и Anishchenko, V.O. и Afanasieva, I.A. и Bieliatynskyi, A. COVID-19 Pandemic: Development of Digital Technologies that Provide Connection, Collaboration and Lifelong Learning. *Estudios de Economia Aplicada*. 2021 (39-9). С. 1-15.
 9. Khrypko, Svitlana и Lobanchuk, Olena и Lebedynets, Anna. The Sanctification of Woman and Family in the Ukrainian Spiritual Tradition: Ethnic Mentality and Language. *Beitulhikme. An International Journal of Philosophy*. 2021. 11 (2) 2021 Doi: 10.18491/beitulhikme.1742 Research Article: 699-712, 11 (2). С. 699-712.
-

10. Горбань, Олександр Володимирович и Бабенко, Л.Л. и Ломачинська, Ірина Миколаївна и Гура, О.А. и Мартич, Руслана Василівна. A knowledge management culture in the European higher education system. *Scientific Bulletin of National Mining University*. 2021 (3). С. 173-177.
 11. Александрова, Олена Станіславівна и Лойко, Валерія Вікторівна и Віннікова, Наталія Миколаївна. Dynamics of Design Solutions in the Objects of Trade in the Period after the Collapse of the USSR (up to 2000) *Visual Anthropology*. Taylor & Francis. 2020 (2). С. 128-137.
 12. Єрескова, Тетяна Володимирівна и Мазурик, Олег Володимирович и Александрова, Олена Станіславівна и Тимофеева, Галина Вікторівна и Завадський, Віталій Миколайович. Uncertainty as a regular feature of modern Ukrainian society. *Teorija in Praksa*. 2020 (3). С. 928-946.
 13. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна. Geo-policy and Geo-psychology as Cultural Determinants of Ukrainian Religion, Mentality, and National Security. *Journal of History Culture and Art Research*. 2020 (9). С. 217-225.
 14. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна. Solitude as a Problem of Human's Mature Choice. *Beytulhikme. An International Journal of Philosophy*. 2020. С. 771-785.
 15. Yaroslav Pasko & Gennadiy Korzhov. Community of Values as a Key Factor of Decolonization (Dekolonizasyonun Temel Bir Faktörü Olarak Değerler Topluluğu). *Beytulhikme. An International Journal of Philosophy* 2020. 10:1. С. 25-42. [Doi: http://dx.doi.org/10.18491/beytulhikme.1537](http://dx.doi.org/10.18491/beytulhikme.1537)
 16. Bekh, Volodymyr и Yaroshenko, Alla и Zhyzhko, Tetiana и Ignatyev, Vatiy и Dodonov, Roman. Postmodern Picture of Reality of Scientific Knowledge: Evolution by Epistemological Diversity Postmodern Openings, 2020. 11 (3). С. 207-219.
 17. Горбань, Олександр Володимирович и Купрій, Тетяна Георгіївна и Мартич, Руслана Василівна и Панасюк, Леонід Валерійович. Implications of total quality management in Ukrainian higher education institutions:
-

international experience. Науковий вісник національного гірничого університету. 2020 (2). С. 126-130.

18. Горбань, Олександр Володимирович и Мартич, Руслана Василівна. Theological Anthropology: Open Questions of the Greek Spiritual Tradition. ASTRA Salvensis, Supplement 2020 (1). С. 25-36.

19. Купрій, Тетяна Георгіївна та Тиміш, Лідія Ігорівна. Питання імплементації автономії Підкарпатської Русі в контексті Другої чехословацької кризи 1938 року. Проблеми гуманітарних наук. Збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. 5(47). с. 314-328. Web of Science

20. Aleksandrova Olena, Dodonov Roman, Vinnikova Nataliia. Postmaidan Ukraine: Middle Class in the Shadow of Reforms. Studia Warmińskie; The Studies of Warmia. 2019. № 56 P.439-455. DOI: 10.31648/sw.4315

21. Виговська, Ольга Сергіївна и Завадський, Віталій Миколайович и Александрова, Олена Станіславівна и Віннікова, Наталія Миколаївна и Спудка, Ірина Н. Расширение ЕС в 2004 году: системный анализ выгод и потерь. Journal of Advanced Reseach in Law and Economics 2019 (6(44)).

22. Vira I. Dodonova, Roman A. Dodonov, Olena S. Aleksandrova, Olena V. Popovich, Yurii V. Omelchenko. Strategy and Tactics of Behaviour of Subjects and Objects of Historical Trauma. Analele Universităţii din Craiova. Istorie, Anul XXIV, Nr. 2(36)/2019 P. 153-164. Scopus

23. Khrypko, Svitlana и Iatsenko, Ganna. Philosophy of a Surname: Ukrainian Context. Beytulhikme. An International Journal of Philosophy. 2019 (4). С. 899-912. Web of Science

24. Горбань, Олександр Володимирович и Мартич, Руслана Василівна и Малецька, Марія Олександрівна. Феномен відеоігрової культури в сучасному суспільстві. Studia Warmińskie. 2019 (56). С. 123-135.

25. Dodonov, Roman та Aleksandrova, Olena. Дискурсивні прийоми побудови сецесій: Досвід Донбасу та Латгалії. Ідеологія і політика. 2019. 1(12).

с. 99-115. Scopus

26. Ковальчук, Наталія Дмитрівна. Апостольская миссия святых Кирилла и Мефодия в контексте развития феномена слова в украинской культуре. *Konstantínove listy*. 2018 (11/2). С. 87-97.

27. Salata, O. Activities of the Ukrainian Historical and Philological Society in Prague during initial period of World war II (1939 – 1941). *Сторінки історії. Збірник наукових праць*. (17). с. 175-183.

28. Salata, O., Nikiforov, K. Adventists and pentecostals of Donetsk region in the late soviet era: between the scylla of legalization and the charybdis of opposition. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. 41 (4). с. 95-106.

29. Salata, O., Stelmach, B. On the need for ontology: Notes on andrzej piotrowski's architecture of thought. *Wiadomosci Konserwatorskie*. (66). с. 121-133.

30. Salata, O., Telvak, V. Reception of Hrushevsky studies: epistolary aspect. *Skhidnoievropeiskyi Istorychnyi Visnyk-East European Historical Bulletin*. (20). с. 31-38.

31. Ковбасенко, Юрій Іванович та Левітас, Фелікс Львович та Салата, Оксана Олексіївна. Representation of Ukrainian-Jewish Relations in the Works of Sholem Aleichem and V.Hrinchenko. *Український історичний журнал* (4). 2020. С. 77-84.

32. Hedo, A., & Kryhina, O. Charitable activity of bulgarians in the south of Ukraine (the middle of the 19th century - the early 20th century). *Istoriya-History*. 29 (3), 303-319

33. Anna Hedo, Svitlana Liaskovska. Russian propaganda during the first world war: technologies and forms. *Istoriya-History*. 29 (6). с. 589-608.

34. Щербак В. Роль козацтва у становленні етнічної свідомості українців (друга половина XVI – середина XVII ст.). *Сторінки історії. Збірник наукових праць*. (51). с. 9-23.

35. Андреев В., Андреева С. Козацтво в тюркському і слов'янському світах / Відп. ред. В.В. Грибовський, В.В. Трепавлов. Казань: *Сторінки історії. Збірник наукових праць*. (4). с. 211-219.

36. Бонь О., Савченко О. О. Апанович: еволюція поглядів української радянської історикіні у світлі її інтелектуальної біографії. Український історичний журнал. С. 175-186.

37. Ivanyuk, O., & Fediuk, V. Far eastern issues in the columns of the kyiv newspaper rada (1906–1914). Shidnij Svit. (3). с. 1-12.

38. Срібняк, Ігор Володимирович та Палієнко, Марина Ганнадіївна. The Book Movement at the Ukrainian Prisoners' of War Freistadt Camp (Austro-Hungary) in 1915-1918. Рукописна та книжкова спадщина України: археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів (27). 2021. С. 181-192.

39. Срібняк І. Національно-патріотична та спортивно-оздоровча мобілізація вояцтва у таборі інтернованих Військ УНР Стшалково (Польща) у 1921-1922 рр.: форми і методи // Ідеологія і політика. К., 2018. № 2(10). С. 131-146. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26417>; https://ideopol.org/wp-content/uploads/2019/01/_2.%207.%202018.%20UKR.%20Sribniak.pdf

40. Палієнко М., Срібняк І. Книжковий рух у таборах полонених вояків-українців у Німеччині під час Першої світової війни // Рукописна та книжкова спадщина України: археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів. К., 2020. Вип. 25. С. 163-175. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33484>; http://rksu.nbu.gov.ua/doc/rks_2020_25_13

41. Paljienko M., Sribniak I. Życie codziennie internowanych żołnierzy Armii URL w Kaliszu w latach 1921-1924 (według materiałów z archiwów polskich i ukraińskich) // Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej. Warszawa, 2020. T. 13. S. 185-202. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/37501>; <https://ipn.gov.pl/par/o-czasopismie/17762,Том-132020.html>

Статті у фахових виданнях України

1. Купрій Т.Г. і Тиміш Л.І. Питання імплементації автономії Підкарпатської Русі в контексті Другої чехословацької кризи 1938 року. Проблеми

гуманітарних наук. Збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020 (5(47)). С. 314-328.

2. Овсянкіна Л.А., Ковальчук Н.Д. Феномен построения государства на решающих этапах развития украинского общества. Освітній дискурс: збірник наукових праць, 2021. 36 (8-9). С. 7-18.

3. Овсянкіна Л.А., Ковальчук Н.Д. Украинская национальная идея на решающих этапах развития украинского общества. Освітній дискурс: Збірник наукових праць. 2021 (32(4)). С. 7-18.

4. Olexandr Horban, Ruslana Martych. The Phenomenon of Historical Memory in the Context of the Genesis of Historical Methodology. *Skhid*. 2020. № 5(169). С.13-17.

5. Хрипко С.А., Александрова О.С.. Dialogue of Generations as Communicative Dimension of Bread Culture Semantics in the Ukrainian Sacral Tradition. *Journal of History Culture and Art Research*, 20209 (4) (4). С. 333-344.

6. Купрій Т.Г. и Тиміш Л.І. Угорський плебісцит у Підкарпатській Русі жовтня 1938 року (за матеріалами преси краю). Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2020. 5. С. 157-169.

7. Хрипко, Світлана Анатоліївна та Александрова, Олена Станіславівна. Dialogue of Generations as Communicative Dimension of Bread Culture Semantics in the Ukrainian Sacral Tradition. *Journal of History Culture and Art Research*, 2020. 9 (4) (4). с. 333-344.

8. Бондарь, Татьяна Ивановна. Власть в системе коммуникации и ее трансформации в информационном обществе. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. 2020 7 (42(55)). С. 224-234.

9. Овсянкіна Л.А., Ковальчук Н.Д. Проблема диалога в контексте глобальных процессов современности. Освітній дискурс: збірник наукових праць. 2020 (27). С. 7-16.

10. Тур М.Г. Легітимація історичної пам'яті. *Вісник Черкаського університету. Серія Філософія*. 2019. 1 (159) с. 43-13.

11. Овсянкіна Л.А.. Consolidating role of historical memory in formation the moral foundations of modern Ukrainian society. *Skhid*. 2019. 1 (159). С.49-54.
 12. Купрій Т.Г., Тиміш Л.І. і Панасюк Л.В.. Підкарпатська Русь в умовах передвоєнної міжнародної кризи 1938 року та територіальних зазіхань сусідніх держав (за матеріалами регіональної преси). *Skhid*. 2019. 6(164). с. 75-82.
 13. Мартіросян О.І. та Порошина В.Д. та Купрій Т.Г. Українство як слов'янський феномен і частина світової цивілізації: історичні традиції та культурна спадщина. *Наукові записки НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2019. 143. с. 16-123.
 14. Пасько, Ярослав Ігорович. "Солідарність" як спільнота громадянського суспільства. *Skhid*. 2019 (5 (163)). С. 20-29.
 15. Пасько Я.І. Демократические версии гражданского общества. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2019 (41(54)). С. 89-101.
 16. Бондар Т.І. Логіко-методологічні прийоми маніпулювання історичною пам'яттю. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Історія. Філософія. Політологія. 2019. (16). с. 39-43.
 17. Бондар Т.І. і Донець О.Б. Прогностическая функция интуиции в познании социальных процессов. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. Серія 15. 2019 (41(54)). С. 74-81.
 18. Roman Dodonov. The Institutionalization of the Politics of Memory. *Skhid*. 2018. № 1(153). С.98-102.
 19. Купрій Т.Г. Успехи и проблемы «перевоспитания»: к 70-й годовщине завершения денацификации Германии. *Skhid*. 2018 (4(156)). С. 49-55.
 20. Пасько Я.І. Постколониальная противоречие: ценностная модернизация или постсоветская стагнация? *Вісник Львівського університету, філософські науки*. 2018 (20). С. 21-35.
 21. Пасько Я.І. Город как олицетворение различных моделей
-

представительства: патерналізм vs громадянське суспільство. Наука. Релігія. Суспільство. 2018 (1 (61)). С. 128-142.

22. Бондар Т.І. Інформаційна війна як засіб тероризму. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. 2018 (39(52)).

23. Додонов Р.О. Трансформація концепту «історична пам'ять» в постмайданній Україні. Культурологічний вісник. Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. 2017. Вип. 38. Том 2. С. 25-32.

24. Roman Dodonov, Dmytro Kobaliia. Sunken Pontoon as a Witness of Forcing of the Dnieper near the Razumovka Village in 1943. Київські історичні студії. 2019. 2 (9) С.112-119.

25. Горбань О.В. Поняття громадянського суспільства в контексті сучасного цивілізаційного розвитку. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7 : Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. 2019. (41(54)). С. 64-74.

26. R. Dodonov, V. Dodonova, L. Mozgovoy. Polemological paradigm of comprehension of essence of hybrid war. Вісник Донбаського державного педагогічного університету. Серія: Соціально-філософські проблеми розвитку людини і суспільства: зб. наук. пр. 2018. 2(9). С.7-17

27. Ломачинська І.М. Інформаційні війни як засіб маніпулювання інформаційними системами в епоху глобальних викликів сучасності. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2018 (22). с. 100-103.

28. Sandra Murinska, Olena Aleksandrova, Roman Dodonov. Information warfare: future challenges of Latvia and Ukraine. *Skhid*. 2018. 5 (157). С.66-72.

29. Dulebova, Irina та Kovalskyi, Hryhorii та Dodonova, Vira та Biletsky, Vitaliy. Війна та мир: шляхи до миру в війні на Сході України. *Skhid*. 2018. 5(157). с. 59-65.

30. Пасько, Ярослав Ігорович. Постколоніальна суперечність: ціннісна модернізація чи пострадянська стагнація? Вісник Львівського університету, філософські науки. 2018. 20. с. 21-35.

31. Купрій, Тетяна Георгіївна. Успіхи та проблеми «перевиховання»: до 70-ї

річниці завершення денацифікації Німеччини. *Skhid*. 2018. 4(156). с.49-55.

32. Шепетяк, Олег Михайлович. Християнство франків: формування вектору Європейської цивілізації. *Українське релігієзнавство*. 2018 (86). С. 12-20.

33. Роман Додонов. Історичний досвід легітимації окупованих територій. *Культурологічний вісник. Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни*. 2017. 37(1). С.11-17.

34. Шепетяк, Олег Михайлович. Гностичні секти і напрями в минулому і сучасності. *Українське релігієзнавство*. 2017 (84). С. 101-108.

35. Пасько, Ярослав Ігорович. Ціннісні засади польської модернізації: М. Дзельський. *Skhid*. 2017. 5/151. с. 83-87.

36. Александрова, Олена Станіславівна та Салата, Оксана Олексіївна (2018) Youth Public Organizations in European Integration Processes of Ukraine *International Relations and Diplomacy* (6). с. 507-517.

37. Салата, Оксана Олексіївна (2020) Антисемітська пропаганда нацистської Німеччини на окупованих територіях України протягом 1941-1944 років *Схід*, 170 (6). с. 26-33.

38. Салата О. О. (2020) Радіопропаганда як невід'ємний елемент військової тактики і стратегії нацистської Німеччини 1933-1941 років. *Схід*. с. 42-47.

39. Салата, Оксана Олексіївна (2018) Інформаційно-пропагандистська політика радянського режиму в Галичині 1939–1941 pp *Rozdroża: Europa środkowa i wschodnia w historii i historiach historyków* (4). с. 25-34. ISSN 978-83-947379-2-4.

40. Салата, Оксана Олексіївна (2018) Інформаційне протистояння між Німеччиною та СРСР в історіографії Київські історичні студії (1(6)). с. 52-62. ISSN 2524-0757.

41. Салата, Оксана Олексіївна (2016) Ідеї української літературної еліти на сторінках окупаційної преси 1941-1943 років *Уманська старовина*. с. 30-35.

42. Щербак, Віталій Олексійович (2017) Генеза козацького права як чинник формування нової соціальної верстви українського суспільства Козацька скарбниця. Гетьманські читання. с. 26-36.
43. Щербак, Віталій Олексійович (2017) Державні засади Гетьманщини і російський абсолютизм на рубежі XVII–XVIII ст Наукові записки НаУКМА. Історичні науки (194). с. 26-31.
44. Щербак, Віталій Олексійович (2017) Генеза козацького права як чинник формування нової соціальної верстви українського суспільства Козацька скарбниця. Гетьманські читання. с. 26-36.
45. Гедьо, Анна Володимирівна та Шевченко, В.А. (2017) Роль Ради Безпеки ООН у врегулюванні сучасних регіональних конфліктів Вісник Маріупольського державного університету. серія: Історія. Політологія (18). с. 201-208. ISSN 2518-1521; 2226-2830.
46. Гедьо, Анна Володимирівна та Liaskovska, Svitlana (2021) Russian Propaganda During the First World War: Technologies and Forms Istorija-History, 29 (6). с. 589-608.
47. Бонь О. І. (2019) Олена Апанович у збереженні історичної пам'яті українського народу Київські історичні студії: науковий журнал, 9 (2). с. 27-35. ISSN 2524-0749; 2524-0757
48. Бонь О. І. (2019) Соціальне конструювання в часи тоталітаризму: одеські кадри для школи зовнішньої розвідки НКВС Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та мовний виміри. (7). с. 43-48. ISSN 978-966-289-275-8
49. Бонь, Олександр Іванович. Жертви соціальної революції: спогади про життя по обидва боки колючого дроту Історичні студії. 2016. с. 248-254.
50. Іванюк, Олег Леонідович (2019) Київська преса 1914-1917 рр. про увічнення пам'яті про Першу світову війну. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал., 2 (2). с. 162-165. ISSN 2226–3209; 2409–0506.
51. Іванюк, Олег Леонідович (2018) Музеєфікація військової

історичної спадщини у Наддніпрянській Україні у ХІХ - на початку ХХ ст
Київські історичні студії, 7 (2). с. 81-88. ISSN 2524-0749; 2524-0757.

Тези конференцій та інші публікації

1. Додонов Р. О. *"Київські триби"* In: Київські філософські студії-2021 :
Матеріали Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 21 травня 2021 р.) :
тези доповідей / за заг. ред. проф. Р.О. Додонова, 21.05.2021, Київ: Київський
університет імені Бориса Грінченка.

2. Колінько М.В. Номадизм як соціальна стратегія. In: Суспільно-політичні
процеси в умовах пандемії: особливості та виклики : Всеукраїнська науково-
практична конференція, 16.04.2021, Київ : Київський національний
торговельно-економічний університет.

3. Пасько Я.І. Спадщина Макліна для України George F. McLean:
Reminiscences and Reflections. 2020. С. 151-157.

4. Ковальчук, Наталія Дмитрівна Мораль і право в історико-культурному
вимірі. In: Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному суспільстві,. 22
травня 2020 р., Харків.

5. Хрипко С.А. и Колінько М.В., Яценко Г.Ю. Філософське осмислення
семантики української антропоніміки: феномен прізвищ. Світогляд –
Філософія – Релігія збірник наукових праць - Суми Коллаж-принт 2020, 15. С.
162-171.

6. Додонова В.І. Каяття і прощення як етичні модули конструктивних
міжконфесійних відносин в ХХІ ст. The Caucasus Economic & Social Analysis
Journal. 2020. 38 (4). с. 84-87.

7. Ломачинська І.М., Бондар Т. І. Мировоззренческая сущность феномена
информационной культуры в контексте глобализационных вызовов
современности. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і
мистецтв (1). 2019. С. 81-85.

8. Roman Dodonov, Kateryna Gorbenko. The Criteria of Justice as a Social
Existencial // The European philosophical and historical discourse. 2019. Vol.5. Is.

4. P.123-129.

9. Горбань О.В. Поведінкові стратегії освіти в контексті миротворення. In: IX Міжнародна наукова конференція «Соціальне прогнозування та проектування майбутнього країни: проблеми мира та ненасильства в змінах глобального порядку» 12 квітня 2019 року, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна, 12 квітня 2019 року, м. Запоріжжя, Запорізький національний університет.

10. Тур М.Г. Історична пам'ять в тенетах історіографії: потенціал продуктивності і загроз. Київські філософські студії-2018.

11. Пасько Я.І. Версії національної трансформації: польський досвід. Капіталізм, популізм та модерн: VIII міжнародна науково-практична конференція з соціології (м. Одеса, 18–19 травня 2017 р.) / Укладачі А. Мельниченко, П. Кутуєв, О. Онуфрієнко. Одеса: Гельветика, 2017. С. 51-52.

12. Додонов Р.О. Історична пам'ять як інструмент гібридної агресії // Збірник статей, тез і доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції «Філософські обрії сьогодення» / за заг. ред. Берегової Г.Д., Рупташ Н.В. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2017. С.95-98.

13. Пасько Я.І. Історична пам'ять Центральної та Східної Європи: класичні теорії і некласичні інтерпретації. Проблеми історичної пам'яті та культури примирення. Київ, 2017.

14. Pasko Y.I. Monuments as a Factor of Historical Memory and identity Threat: Donbas and Ukraine. Image, history and memory Genealogies of Memory in Central and Eastern Europe. Warszawa, 2017. с. 15-18.

15. Над Віслою і Дніпром. Польща і Україна в європейській перспективі – минуле і сучасність (Nad Wisłą i Dnieprem. Polska i Ukraina w przestrzeni europejskiej – przeszłość i teraźniejszość). Київ-Торунь, 2019.

16. Людина, етнос, нація в історії світу: державотворчі процеси на європейському просторі (від найдавніших часів до сьогодення) (Człowiek, etnos, naród w historii świata – procesy państwowotwórcze na obszarze europejskim (od starożytności po współczesność). Київ-Варшава, 2020.

Опитування експертів у галузі політики пам'яті та історичного нарративу

1 блок – динаміка форм комеморативних практик – включав запитання:

- Які форми комеморативних практик Ви можете назвати?
- Які з них є типовими для нашого сьогодення?
- Якщо порівнювати з першими роками української незалежності – які нові комеморативні практики з'явилися за цей час?
- Які зникли або майже зникли?

2 блок – контент історичного нарративу:

- Назвіть 5 подій в історії України, пам'ять про які культивується сьогодні офіційним соціально-політичним дискурсом?
- Назвіть 5 подій в історії України, пам'ять про які культивувалася радянською ідеологією?
- Про які події свого минулого воліли б забути сучасні українці?
- Які місця пам'яті (пам'ятники, меморіальні комплекси) є символами меморіальної культури сучасної України?

3 блок – персоналізація героїв, виявлення контраверсійних сюжетів:

Хто, на Вашу думку, в українській історії ХХ століття є

- героєм;
- злочинцем;
- жертвою?

Яким критеріям, на Вашу думку, відповідає ідеальний національний герой?

4 блок – ставлення до державної політики пам'яті:

- Які наслідки для комеморативних практик мало прийняття 09.04.2015 Верховною радою України пакету з 4 законів про декомунізацію?
- –Чи відповідає європейським нормам запущений законом «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону пропаганди їхньої символіки» процес перейменування топонімів і знесення пам'ятників?
- Як, на Вашу думку, варто відзначати перемогу у Другій світовій війні?
- Як би Ви охарактеризували політику пам'яті, яку проводить президент Володимир Зеленський? Чим вона відрізняється від політики його попередників?
- Ваше ставлення до діяльності Українського інституту національної пам'яті. Чи необхідна така установа в структурі виконавчої влади?

Анкета опитування

ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

1. Як, на Вашу думку, історична пам'ять впливає на його розвиток держави і суспільства?
 - ✓ *Сприяє становленню держави та її розвитку.*
 - ✓ *Ніяк не впливає.*
 - ✓ *Власна думка*

 2. Чи є історична пам'ять необхідним чинником формування ідентичності громадян України?
 - ✓ *Так.*
 - ✓ *Ні.*
 - ✓ *Не думав (ла) над цим.*
 3. Чи вартий уваги досвід країн Центрально-Східної Європи щодо формування у своїх народів історичної пам'яті?
 - ✓ *Так, цей досвід є важливим і цінним для нашого суспільства.*
 - ✓ *Ні, не думаю.*
 - ✓ *Важко сказати*
 4. Чи пов'язані мова та історична пам'ять як основний сегмент розбудови держави?
 - ✓ *Так.*
 - ✓ *Ні.*
 - ✓ *Не думав (ла) над цим.*
 5. Чи достатньо у Вашому навчальному закладі літератури, яка б дала можливість формувати в учнів історичну пам'ять?
 - ✓ *Так.*
 - ✓ *Недостатньо*
 - ✓ *Не цікавився (лася)*
 6. Які матеріали та література, на Вашу думку повинні бути в школі для допомоги вчителю у цьому контексті?
 - А) література, яка розвінчує імперські та російські історичні міфи про Україну та її минуле;*
 - Б) література про видатних історичних діячів;*
 - В) література про епохальні події в історії України.*
-

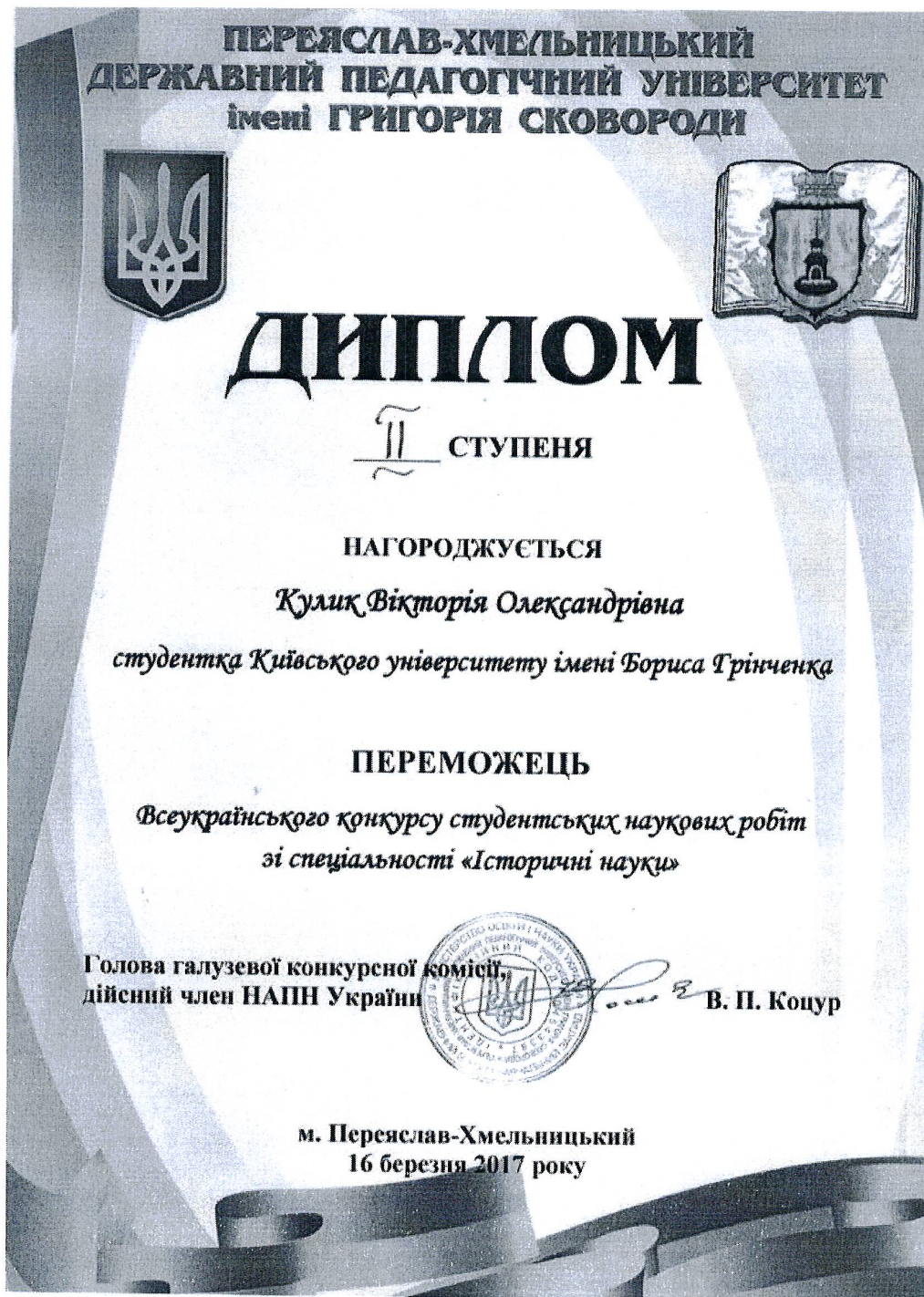
Додаток 3

Угоди про співпрацю

1. Державна установа «Інститут історії України НАН України»
 2. Державна установа «Інститут філософії України НАН України»
 3. Познанським університетом імені Адама Міцкевича (Познань, Польща)
 4. Білостоцьким університетом (Білосток, Польща)
 5. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
 6. Ніжинським державним університетом імені Миколи Гоголя.
 7. Київський міжнародний інститут соціології.
-

Додаток 4

Нагороди студентів на Всеукраїнських олімпіадах та
в Всеукраїнських конкурсах студентський наукових робіт

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРИНЧЕНКА

ГРАМОТА

Нагороджується

команда

*Київського університету
імені Бориса Грінченка*

яка посіла II місце

у VIII Всеукраїнському студентському

турнірі з історії

Ректор

Голова журі

В. О. Огнев'юк

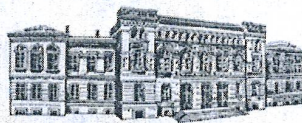
О. Р. Давлетов

5-7 листопада 2019 р.

ДИПЛОМ

Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

II СТУПЕНЯ

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Хорошко Інна Вікторівна

студентка

Київського університету імені Бориса Грінченка

переможець II етапу Всеукраїнського конкурсу студентських
наукових робіт із спеціальності "Історія та археологія"

Голова конкурсної
галузеві комісії

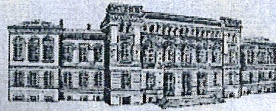
С. П. Михида

11-12 квітня 2018 року
м. Кропивницький

ДИПЛОМ

Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

II СТУПЕНЯ

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Лукова Леся Богданівна

студентка

Київського університету імені Бориса Грінченка

переможець II етапу Всеукраїнського конкурсу студентських
наукових робіт із спеціальності "Історія та археологія"

Голова конкурсу
галузевої комісії

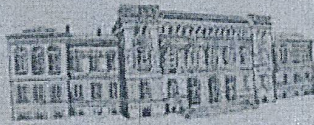
С. П. Михида

Київ, 2014 року
Міністерство освіти і науки України

ДИПЛОМ

Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

III СТУПЕНЯ

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Мудрак Марина Сергіївна

студентка

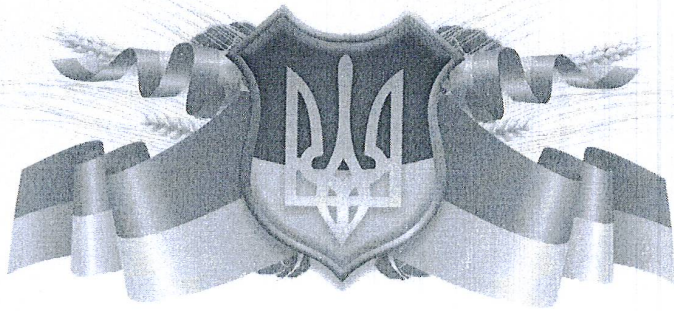
Київського університету імені Бориса Грінченка

переможець II етапу Всеукраїнського конкурсу студентських
наукових робіт із спеціальності "Історія та археологія"

Голова конкурсу
галузевої комісії

С. П. Михида

ПОДЯКА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ХРИПКО Світлані Анатоліївні

доценту кафедри культурних філософії
Київського університету імені Бориса Грінченка

за високий науково-педагогічний професіоналізм
у підготовці переможця II туру Всеукраїнського
конкурсу студентських наукових робіт
у галузі знань «Філософія»
у 2019/2020 н.р.

Голова галузевої
конкурсної комісії
ректор НУБіУ

Київ 2020

С. Ніколаєнко

ГРАМОТА

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

II тур Всеукраїнського конкурсу студентських
наукових робіт з галузі знань «Філософія»
у 2019/2020 н.р.

Нагороджується

Мілютіна Наталія Олегівна

студентка Київського університету імені Бориса Грінченка
за високий рівень та практичну значимість наукової роботи

Голова галузевої
конкурсно-оцінювальної комісії
ректор НУБіУ України

С. Ніколашенко

Київ 2020

ДИПЛОМ

II СТУПЕНЯ

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Нагороджується

ДОВГА Крістіна Русланівна

студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

ПЕРЕМОЖЕЦЬ

**II туру Всеукраїнського конкурсу студентських
наукових робіт з галузі знань «Філософія»
у 2019/2020 н.р.**

Голова галузевої
конкурсної комісії
ректор НУБіП України

С. Ніколаєнко

ДИПЛОМ

III ступеня
нагороджується

Галушко Марина Олександрівна

студентка Київського університету імені Бориса Грінченка
переможець II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт
з галузі «Історія і археологія»

Голова галузевої
конкурсною комісії
II туру Всеукраїнського конкурсу
студентських наукових робіт
з галузі «Історія і археологія»

Конур В.П.

14 квітня 2021 року, м. Переяслав

ДИПЛОМ

*Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка*

III СТУПЕНЯ

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Сарапина Анастасія Іванівна

студентка

Київського університету імені Бориса Грінченка

переможець II етапу Всеукраїнського конкурсу студентських
наукових робіт із спеціальності "Історія та археологія"

Голова конкурсної
галузевої комісії

С. П. Михида

8-9 квітня 2020 року
м. Кропивницький

Свідоцтва про реєстрацію авторського права

УКРАЇНА

СВІДОЦТВО

про реєстрацію авторського права на твір

№ 109208

Розділ колективної монографії «Віктор Петров: мапування творчості письменника» під назвою «Відображення поглядів Віктора Петрова-Домонтовича на історію України в романі «Без ґрунту»

(вид, назва твору)

Автор(и) Андрєєв Віталій Миколайович, Андрєєва Світлана Серафимівна

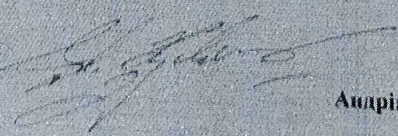
(повне ім'я, псевдонім (за наявності))

Твір оприлюднено: Опублікування: Андрєєв В., Андрєєва С. Відображення поглядів Віктора Петрова-Домонтовича на історію України в романі «Без ґрунту» // Віктор Петров: мапування творчості письменника: колективна монографія. - 2020 - С. 139-151.

(відомості про факт і дату оприлюднення твору)

Дата реєстрації 9 листопада 2021 р.

Генеральний директор
Державного підприємства
«Український інститут
інтелектуальної власності»

Андрій КУДІН

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
Ідентифікаційний код
31032378

УКРАЇНА

СВІДОЦТВО

про реєстрацію авторського права на твір

№ 109205

Стаття «Я - меч, я - полум'я»: український визвольний рух у висвітленні
Бориса Грінченка (з неопублікованої публіцистичної спадщини)»

(вид. назва твору)

Автор(и) Андрєєв Віталій Миколайович, Андрєєва Світлана Серафимівна

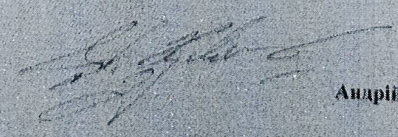
(повне ім'я, псевдонім (як наявний))

Твір оприлюднено: Оpubлікування: Андрєєва С., Андрєєв В. «Я - меч, я - полум'я»: український визвольний рух у висвітленні Бориса Грінченка (з неопублікованої публіцистичної спадщини) / Архіви України: науково-практичний журнал. - 2021. - Вип. 2 № 327. - С. 85-100.

(відомості про факт і дату оприлюднення твору)

Дата реєстрації 9 листопада 2021 р.

Генеральний директор
Державного підприємства
«Український інститут
інтелектуальної власності»

Андрій КУДІН

